

IV Forum "Jestem dzieckiem z autyzmem – dajcie mi szansę"

czwartek, 01 kwietnia 2010 16:56

23 stycznia 2004 roku odbyło się w Częstochowie IV Forum "Jestem dzieckiem z autyzmem – dajcie mi szansę". W Sali Konferencyjnej RODN "WOM" już od wczesnych godzin porannych gromadzili się zainteresowani uczestnicy. Oficjalne rozpoczęcie nastąpiło o godzinie 10.00. W ramach IV Forum przewidziano dwie części – wykładową oraz warsztatową. O godzinie 10.30 część warsztatową rozpoczął swoim wystąpieniem prof. dr hab. Tadeusz Gałkowski, który mówił przede wszystkim o ogromnej potrzebie prowadzenia nowych badań w dziedzinie autyzmu, m.in. badania struktur mózgowych np. hipokampa, badania neuroprzekazników, badania zaburzeń centralnego przetwarzania słuchowego itp. Prof. Gałkowski zwrócił uwagę na potrzebę badań interakcji pomiędzy czynnikami biologicznymi a środowiskowymi oraz pomiędzy czynnikami społecznymi a neurofizjologicznymi.

Kolejne wystąpienie to "Praktyczne implikacje zastosowania metody stymulowanych seryjnych powtórzeń ćwiczeń" prof. Zbigniewa Szota. Prof. w czasie swojego krótkiego i dynamicznego wykładu przedstawiał przede wszystkim rezultaty zastosowania swojej metody wśród wybranych dzieci, z którymi sam pracował lub, dla których napisał program ćwiczeń (zachęcające wyniki) – metoda ta okazała się skuteczną nie tylko w usprawnianiu aparatu ruchowego, ale równolegle zaobserwowano zmiany w zachowaniu, osłabienie napięć i zachowań agresywnych. W tym miejscu chciałam się jednak skupić na bardzo skrótowym opisanie powyższej metody. Otóż, metoda, jak sama nazwa wskazuje, polega na powtarzaniu kolejnych ćwiczeń w poszczególnych seriach – są to zwykle bardzo proste ćwiczenia np. podnoszenie ręki, wstawanie z krzesła, podnoszenie nogi na schodek itp. Jedno ćwiczenie powtarza się w co najmniej trzech seriach po 8 – 15 sekund. Pomiędzy każdą serią (czyli czasem jednorazowego wykonywania ćwiczenia) jest 30 sekund przerwy. Jak wyżej napisałam powinny być przynajmniej trzy serie jednego ćwiczenia. Następnie po wykonaniu jednego ćwiczenia w kilku seriach przechodzimy do kolejnego ćwiczenia, nad którym pracujemy, jak wyżej. Możemy wykonywać różne rodzaje ćwiczeń w kilku seriach przechodząc od jednego do drugiego z zachowaniem przerwy między seriami – tak można pracować z dzieckiem nawet przez cały dzień – w miarę jego możliwości. Sama uważam, że może to być doskonała metoda na wspomaganie rozwoju dziecka autystycznego w sferze jego funkcjonowania fizycznego.

Następnymi zaproszonymi gośćmi byli przedstawiciele Szkoły Podstawowej Nr 23 w Częstochowie. Dyrektor tejże szkoły mgr Henryk Wroński mówił głównie o osiągnięciach placówki – o liczbie dzieci autystycznych uczęszczających do szkoły, o terapii, jaką są objęte (metoda behawioralna), o wykwalifikowanym personelu. W tej właśnie szkole dzieci objęte programem wczesnej interwencji mogą kontynuować naukę (wydaje się, że jest to idealne miejsce dla autystycznych pociech). Dalej mgr Wroński wyliczał zasługi szkoły w edukacji dzieci autystycznych oraz w zaangażowaniu tejże w problematykę autyzmu. Następnie mgr Izabela Wojtal – terapeuta z zakresu wczesnej interwencji behawioralnej przedstawiła dane dotyczące pracy "Oddziału Wczesnej Interwencji Behawioralnej", który działa przy Szkole Podstawowej nr 23. Nadrzędnym celem ich pracy jest kształtowanie u dzieci zachowań adaptacyjnych, które umożliwiają im samodzielne funkcjonowanie i podjęcie dalszej edukacji w przedszkolach lub innych placówkach. Każde dziecko ma indywidualny program terapeutyczny – edukacyjny zgodny z jego możliwościami i preferencjami rodziny. Wyniki terapii są dokumentowane i analizowane a programy stale modyfikowane. Efektem pracy indywidualnej i nadrzędnym celem wczesnej interwencji behawioralnej jest wprowadzenie dziecka do grupy przedszkolnej. Aby dzieci mogły podjąć próbę wejścia do grupy rówieśniczej uczą się niezbędnych umiejętności funkcjonowania w niej w ramach terapii indywidualnej. Są one uczone rozumienia i reagowania na polecenia, skupiania uwagi na

osobach i przedmiotach z ich otoczenia, komunikowania werbalnego i poza werbalnego, współpracy, naśladowania. Efektem półtorarocznej pracy terapeutów z Oddziału jest znacząca poprawa funkcjonowania dzieci objętych programem wczesnej interwencji. Wielkość tych postępów jest jednak bardzo ściśle związana z wiekiem dziecka (im młodsze dziecko, tym szybsze i większe rezultaty) i brakiem dodatkowych zaburzeń (np. upośledzenia umysłowego, mikrouszkodzeń w mózgu itp.) oraz intensywności terapii.

Po przerwie wysłuchaliśmy wykładu mgr Jolanty Gawlik z Nowego Sącza. Tematem jej wystąpienia były "Problemy słuchowe u dzieci autystycznych i terapia metodą Auricula". Podstawą tej metody jest stwierdzenie, iż osoby autystyczne mają problemy z prawidłowym słyszeniem dopływających do nich, szybko zmieniających się informacji. U podłoża owych problemów leżą nieprawidłowości mechanizmów "wewnętrznego zegara biologicznego". Stwierdzono, że o tym czy rozumiemy mowę, decyduje "zegar" pracujący w milisekundach. Natomiast o tym, czy możemy poprawnie mówić, decyduje zegar sekundowy. I tak na przykład dzieci autystyczne często nie wiedzą w jakiej kolejności następowały po sobie dwa tony, gdy odstęp między nimi jest stosunkowo krótki. I właśnie pomimo normalnej obwodowej funkcji słuchu osoby autystyczne cierpią z powodu zaburzeń percepcji słuchu w Ośrodkowym Układzie nerwowym, które nie zostają ujawnione przy zwykłych badaniach audiologicznych. Wiele osób autystycznych cierpi na takie zaburzenia, jak: słuch nadwrażliwy, słuch o zmniejszonej wrażliwości, słuch spowolniony, słuch niewyrównany (brak lateralizacji słuchu – dziecko inaczej słyszy w lewym i prawym uchu), słuch jednostronny, słyszenie nieprawidłowe, tinnitus – szumy uszne (cisza dzwoni, dziecko słyszy piski itp.). Do tego dochodzi jeszcze problem habituacji bodźca, a więc wyróżnienia go z otoczenia (dzieci odbierają wszystkie bodźce słuchowe i nie potrafią wyciszyć tła i odebrać tych najważniejszych w danej sytuacji dźwięków). Dopiero, gdy słuch zostanie wyrównany przez terapię – trening słuchowy, dla osoby autystycznej staje się możliwe rozróżnienie ważnych obszarów, które dotyczą percepcji słuchowej:

- lokalizacja dźwięku;
- percepcja podstawowa (przyswajanie i przetwarzanie);
- rozróżnianie;
- prawidłowe rozumienie;
- powtarzalność;
- integracja.

Terapia metodą Auricula polega na treningu słuchu, wzroku oraz mowy, ponieważ słyszenie, widzenie, przyswajanie, przetwarzanie i mowa tworzą całość.

Jako kolejna osoba wystąpiła Maria Podeszewka – Mateńko ze Szczecina, która z osobami autystycznymi pracuje w oparciu o metodę T.E.A.C.H. E. Schoplera. W tej metodzie wykorzystywane są piktogramy do wizualizacji treści i wsparcia językowego rozwoju uczniów. Przez wiele lat istnienia tej formy edukacji dzieci autystycznych, wypracowane zostały zasady stosowania piktogramów jako niezmiernie istotnego narzędzia oddziaływania na rozwój językowy i poznanie świata. Ilustracją stosowania powyższej metody były filmy video, na których pokazany został rozwój językowy dzieci autystycznych oraz różnorodne formy edukacji (Program Segregacji).

Następnie usłyszeliśmy wykład na temat "uczenia incydentalnego", prowadzony przez mgr Agnieszkę Rajs – Glazar z Krakowa. Uczenie incydentalne to jedna z technik pracy wywodząca się z analizy behawioralnej. Analiza behawioralna tak często kojarzona z treningiem powtarzanych prób, bywa z nim utożsamiana, tymczasem badacze zajmujący się analizą behawioralną wymieniają jeszcze wiele innych technik terapeutycznych jak: modelowanie przez video, wprowadzanie skryptów, kształtowanie zachowań, opóźnianie czasowe reakcji oraz właśnie uczenie incydentalne. Trening incydentalny początkowo

wykorzystywany był jako uzupełnienie treningu powtarzanych prób. Coraz częściej jednak zaczęto go stosować do rozwijania złożonych umiejętności, jak język oraz interakcje społeczne. Badania dowodzą, że trening incydentalny przyczynia się do generalizacji uczonych pojęć i wzrostu poziomu samodzielnego komunikowania się (bowiem czeka się, aż dziecko a nie terapeuta zainicjuje interakcje; oczywiście stwarzane są odpowiednie, sprzyjające warunki do tego, by to dziecko mogło rozpocząć komunikację), wzmacnia społeczne interakcje poza sytuacjami treningowymi oraz przyczynia się do ogólnego wzrostu użycia języka. Ta technika terapeutyczna ze względu na swoją ogromną przydatność w kształtowaniu i rozwijaniu języka dzieci autystycznych godna jest polecenia jako jedna z wielu efektywnych procedur Stosowanej Analizy Behawioralnej.

Ostatnim wykładem, niestety ze względu na czas bardzo skróconym, był wykład mgr Anny Rewak oraz mgr Agnieszki Jopek – nauczycielek wychowania fizycznego w Zespole Szkół Specjalnych we Wrocławiu o "Stymulacji sensorycznej na lekcji wychowania fizycznego". Podstawową tezę terapii metodą integracji sensorycznej jest założenie, że u dzieci autystycznych występują zaburzenia w systemie nerwowym polegające na niewłaściwym przetwarzaniu informacji docierających z receptorów do mózgu. Według tego założenia dzieci autystyczne są zdeorganizowane sensorycznie. Celem SI jest usunięcie tej dezintegracji. Terapia SI poprzez dostarczenie właściwej ilości stymulacji do odpowiednich układów zmysłowych obejmuje integrację podstawowych reakcji posturalnych, integrację obu stron ciała oraz wszystkich innych sfer ocenianych w badaniu SI zależnie od potrzeb danego dziecka: równowagę, apraksję, różnicowanie stron prawa – lewa i orientację przestrzenną, czucie powierzchniowe i głębokie (proprioceptywne), aktywności przedsionkowe. Dzięki starannie dobranym ćwiczeniom dziecko poprawia funkcjonowanie emocjonalne, uwagę, koncentrację, zdolności wzrokowe i słuchowe, sprawność w zakresie dużej i małej motoryki, samoświadomość i samoocenę. Stopniowo tworzy się solidniejszy fundament w postaci poprawy funkcjonowania mózgu jako całości, co pozwala dziecku uzyskiwać lepsze wyniki w szkole, lepiej radzić sobie z wyzwaniami otaczającego świata.

I w tym miejscu wykłady się skończyły, a wszyscy udali się na wybrane przez siebie warsztaty, które również z powodu braku czasu uległy dużemu skróceniu (nad czym bardzo boleję), ich tematy były następujące: "Plany aktywności dla dzieci z autyzmem" – Magdalena Mętkowska, Gdańsk; "Stymulacja sensoryczna na lekcji wychowania fizycznego" – mgr Anna Rewak oraz mgr Agnieszka Jopek, Wrocław; "Metoda TEACH i wizualizacja w edukacji dzieci z autyzmem" – mgr Maria Podeszewka – Mateńko, Szczecin; "Programy aktywności i komunikacji Knill'ów" – mgr Krystyna Skalik, Częstochowa.

KONTAKTY

Specjalistyczno-diagnostyczny Ośrodek Zdrowia
Poradnia Autyzmu Dzieci
Częstochowa, ul. Waszyngtona 36
Tel. (034) 324 41 55
www.pawelczak.com; e-mail: sdoz@pawelczak.com

Punkt Konsultacyjny
czynny przy Szkole Podstawowej nr 23 w Częstochowie
w środy 15.00-16.00
tel./fax (034) 324 18 38
w budynku szkoły, ul. Staszica 10